

CS

CS

CS

EVROPSKÁ KOMISE

V Bruselu dne 12.3.2010
KOM(2010)81 v konečném znění

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

Potravinový nástroj: průběžná zpráva o přijatých opatřeních

SEK(2010)245

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

Potravinový nástroj: průběžná zpráva o přijatých opatřeních

1. Úvod

Výrazný růst cen potravin v letech 2007 a 2008 si vyžádal rychlou a rozhodnou akci mezinárodního společenství s cílem reagovat v krátkodobém až střednědobém horizontu na dopady krize na chudé obyvatelstvo v rozvojových zemích. EU reagovala rychle přesunutím a uvolněním prostředků v rámci stávajících rozvojových a humanitárních nástrojů. Rozsah problému si však vyžádal další opatření a dodatečné zdroje. V prosinci 2008 proto přijaly Evropský parlament a Rada nařízení¹ navržené Komisí, kterým se zřizuje nástroj rychlé reakce na rostoucí ceny potravin v rozvojových zemích.

Toto nařízení umožňuje provádět „potravinový nástroj“ ve výši 1 miliardy EUR a představuje hlavní odpověď EU na tuto krizi, jejímž cílem je překlenout mezeru mezi reakcí na mimořádné situace a dlouhodobým rozvojem. V tomto smyslu se jím doplňují opatření humanitárních nástrojů i nástrojů dlouhodobějšího rozvoje, jako jsou rozvojová opatření podle jednotlivých zemí a tematický program zajišťování potravin. Iniciativa je časově omezena: platnost nařízení skončí dne 31. prosince 2010, přičemž činnosti budou ukončeny do konce prosince 2011. Kvůli velmi krátkému časovému rámci bylo plánování, programování a provádění činností mimořádně náročné, a to jak pro Evropskou komisi, tak i pro provádějící partnery.

Prvořadými cíli potravinového nástroje je a) vyvolat kladnou reakci v podobě dodávek ze strany zemědělského sektoru v cílových zemích a regionech; b) podporovat aktivity k rychlé a přímé reakci ke zmírnění negativních dopadů kolísajících cen potravin na místní obyvatelstvo v souladu s globálními cíli zajišťování potravin, včetně norem OSN pro nutriční požadavky; c) posílit výrobní kapacity a řízení zemědělského sektoru s cílem zvýšit udržitelnost intervencí. V souladu s těmito cíli jsou pro financování v rámci potravinového nástroje způsobilé tři kategorie opatření:

a) opatření pro zlepšení přístupu k zemědělským vstupům a službám;

b) opatření záchranné sítě;

c) další opatření menšího rozsahu zaměřená na zvýšení produkce na základě potřeb jednotlivých zemí.

Povinnosti Evropské komise v souvislosti s předkládáním zpráv jsou stanoveny v článku 11 nařízení, který mimo jiné uvádí, že „v prosinci roku 2009 předloží Komise Evropskému parlamentu a Radě první průběžnou zprávu o přijatých opatřeních“. Tato průběžná zpráva je předložena v souladu s tímto požadavkem. Bere v potaz informace týkající se období do konce roku 2009. Po předložení obecného rámce přijatých opatření podává zpráva kvalitativní a kvantitativní informace o různých krocích, jež byly až dosud podniknuty za účelem provádění nařízení o potravinovém nástroji (programování, vypracování projektů a programů,

¹ 2008/1337/ES, Úř. věst. L 354, 31.12.2008, s. 62.

uzavírání smluv a provádění), jakož i doprovodná správní a podpůrná opatření (personální zajištění, studie). K tomuto sdělení je připojen dokument, který podává podrobnější přehled o přijatých opatřeních².

Tato zpráva byla o několik týdnů opožděna kvůli nutnosti uzavřít do konce roku velký počet smluv v rámci potravinového nástroje a vzhledem k době potřebné ke shromáždění všech potřebných (finančních) informací za rok 2009. V souladu s nařízením předloží Evropská komise do konce roku 2012 závěrečnou zprávu.

2. POTRAVINOVÝ NÁSTROJ A GLOBÁLNÍ KONTEXT

Zajišťování potravin byla v rámci mezinárodní rozvojové agendy v minulých letech věnována velká pozornost, zejména kvůli růstu cen potravin v letech 2007–2008, jenž uvrhl mnoho lidí do ještě větší chudoby. Podle odhadů Organizace OSN pro výživu a zemědělství (FAO) trpěla v roce 2009 podvýživou více než 1 miliarda lidí na celém světě, oproti 915 milionům v roce 2008. To je nejvyšší počet od roku 1970, prvního roku, pro nějž jsou k dispozici srovnatelné statistické údaje, a představuje to rovněž zvrácení tendence směrem k dosažení 1. rozvojového cíle tisíciletí (snížit počet osob ve světě, trpících podvýživou, na polovinu do roku 2015). Tento problém má skutečně globální povahu: většina podvyživených žije v Asii a Tichomoří (642 milionů), za nimiž následuje Subsaharská Afrika (265 milionů), Latinská Amerika a Karibik (53 milionů), Blízký východ a severní Afrika (42 milionů) a rozvinuté země (15 milionů).

Po dosažení vrcholu cen potravin v roce 2008 došlo k jejich relativnímu snížení, jež však v mnoha rozvojových zemích příliš nepřispělo ke zmírnění problému. Na mnoha domácích trzích jsou ceny i nadále vysoké a počet osob ohrožených nedostatečným zajištěním potravin i neustále roste. Problém ještě zhoršila celosvětová hospodářská krize a dopady změny klimatu spolu s růstem světové populace dále ohrožují zajišťování potravin v mnoha rozvojových zemích.

Logickým důsledkem je, že v průběhu let 2008 a 2009 zůstávalo zajišťování potravin i nadále na předním místě mezinárodní agendy. Kromě rychlé a aktivní mobilizace jednotlivých agentur na úrovni OSN zřídil jeho generální tajemník také pracovní skupinu OSN na nejvyšší úrovni pro globální krizi v zajišťování potravin. Tato skupina vypracovala komplexní akční rámec, jenž objasňuje společný postoj jejích členů k navrhovaným opatřením s cílem zmírnit bezprostřední kritickou situaci zranitelných spotřebitelů a výrobců potravin a zajistit odolnost vůči podobným cenovým šokům v budoucnu. Tento komplexní akční rámec se stal inspirací pro vytvoření potravinového nástroje EU jako střednědobého nástroje, který doplňuje ostatní formy pomoci.

Konference FAO na vysoké úrovni o celosvětovém zajišťování dodávek potravin (v červnu 2008) mimoto projednala problémy, které pro celosvětové zajišťování potravin představuje změna klimatu, bioenergie a rostoucí ceny potravin. Závěrečné prohlášení z konference vyzvalo mezinárodní společenství ke zvýšení pomoci určené rozvojovým zemím, zejména nejméně rozvinutým zemím a zemím, jež jsou nejvíce negativně dotčeny vysokými cenami potravin. Tato výzva byla zopakována na summitu G8 v Japonsku (v červenci 2008), na madridské konferenci (v lednu 2009), schůzkách G8/G20 v L'Aquila (v červenci 2009) a na celosvětovém summitu FAO o zajišťování potravin (v listopadu 2009).

² Pracovní dokument útvarů Komise, SEK(2010) xx, xx. xx. 2010.

Obzvláště důležitá je iniciativa z L'Aquila týkající se zajišťování potravin, která zahrnuje závazek ve výši 20 miliard USD k řešení nedostatečného zajišťování potravin, a to na základě strategicky koordinovaných procesů řízených jednotlivými zeměmi. Mezinárodní závazek bojovat proti celosvětovému nedostatečnému zajišťování potravin byl znovu potvrzen na schůzce G20 v Pittsburghu v září 2009.

V tomto mezinárodním kontextu byly také předloženy návrhy na vytvoření celosvětového partnerství pro zemědělství, zajišťování potravin a výživu. Tato iniciativa vedla mimo jiné k reformě Výboru pro celosvětové zajišťování potravin, která byla zahájena v říjnu 2009. Cílem reformy je zajistit, aby se výbor stal hlavní platformou zúčastněných stran rozvíjejícího se celosvětového partnerství, která doplní práci skupiny odborníků na vysoké úrovni a pracovní skupiny OSN na vysoké úrovni.

Vyšší aktivita na mezinárodní úrovni činí ještě důležitějšími Pařížskou deklaraci o účinnosti pomoci a akční program z Akkry. Skutečnost, že řada z nejdůležitějších iniciativ pochází z mezinárodních fór, zároveň vysílá pozitivní signál o ochotě mezinárodního společenství projednat a naplánovat společnou a koordinovanou reakci. Zasazování se o pařížskou agendu se odráží v nařízení o potravinovém nástroji a je hlavní zásadou při jeho provádění. To dokládá skutečnost, že:

- většina projektů a programů v rámci potravinového nástroje, které jsou prováděny mezinárodními organizacemi, je založena na společném posouzení a návrzích agentur OSN a Světové banky, jež jsou koordinovány pracovní skupinou OSN na vysoké úrovni;
- v roce 2009 se uskutečnila řada koordinačních schůzek mezi Evropskou komisí a pracovní skupinou OSN na vysoké úrovni;
- bylo-li to ve stanovené lhůtě a v rámci spolupráce proveditelné, byla jako způsob provádění zvolena rozpočtová podpora;
- ve většině cílových zemí, jichž se týkala výzva k předkládání návrhů, byly uspořádány workshopy s cílem zlepšit koordinaci a usměrnit navrhovaná opatření.

3. PROGRAMOVÁNÍ

Nařízení o potravinovém nástroji stanoví, že Komise předloží Radě a Parlamentu celkový plán obsahující seznam cílových zemí, jež nástroje využívají, a rovněž rovnoměrné rozdělení mezi způsobilé subjekty. Tento celkový plán byl předložen v březnu 2009 a obsahoval přehled orientačních finančních přidělů pro přijímající země, rozepsaný podle tří hlavních kategorií způsobilých subjektů a způsobů provádění: mezinárodní organizace prostřednictvím dohod o příspěvku; nevládní organizace, soukromý sektor a agentury členských států prostřednictvím výzvy k předkládání návrhů; a vlády jednotlivých zemí prostřednictvím rozpočtové podpory. V celkovém plánu byla většina orientačních finančních přidělů (920 milionů EUR) vyhrazena pro úroveň jednotlivých zemí, zatímco částka ve výši 60 milionů EUR byla vyčleněna na zásahy v Africe na regionální úrovni. Zbývajících 20 milionů EUR bylo ponecháno pro správní podporu provádění nařízení o potravinovém nástroji (dočasní zaměstnanci, studie, audity, monitorování a hodnocení).

Podle orientačních kritérií stanovených v příloze nařízení³ bylo vybráno 50 cílových zemí. Pro každou cílovou zemi byl na základě těchto kritérií a s přihlédnutím k počtu jejích obyvatel stanoven orientační finanční příděl, přičemž byly popřípadě vzaty v úvahu zvláštní okolnosti. Přehled orientačních finančních přídělů uvedených v celkovém plánu a schválených Radou a Evropským parlamentem je uveden v oddíle I průvodního dokumentu.

Následně byly pro regionální úroveň v Africe vyčleněny další finanční prostředky ve výši 60 milionů EUR pro tři typy zásahů, přičemž na každý z nich připadá přibližně 20 milionů EUR. Prvním je program zajištění očkovacích látek a zlepšení výroby a distribuce očkovacích látek s cílem snížit dopad čtyř konkrétních chorob v různých částech Afriky (newcastleská choroba, nakažlivá pleuropneumonie koz, mor malých přežvýkavců a plicní nákaza skotu). Program má provádět AU-IBAR (Inter-African Bureau for Animal Resources). Druhým je program pro východní a jižní Afriku, zahrnující Společný trh pro východní a jižní Afriku (COMESA), který se zaměřuje na tři složky: i) harmonizace předpisů a norem týkajících se osiva s cílem zlepšit kvalitu a dostupnost osiva; ii) posílení dodávek zemědělských vstupů malým podnikům a posílení sítí obchodníků se zemědělskými produkty; a iii) budování kapacit v oblasti finančních služeb pro malé podniky, včetně pojištění proti škodám způsobeným povětrnostními podmínkami. Třetím je program pro region Hospodářského společenství států západní Afriky (ECOWAS), který podporuje strategické prvky regionálního zemědělského programu ECOWAP, jako je produkce rýže, kukuřice a prosa, a harmonizaci norem. Program zahrnuje opatření k posílení prováděcích kapacit společenství ECOWAS.

Celkový plán předpokládá, že při změnách okolnostech lze provést úpravy přídělů pro jednotlivé země, způsobilých subjektů nebo způsobů provedení až do souhrnné částky nepřesahující 5 %, pokud tyto změny významně nemění povahu celkového plánu. V průběhu roku 2009 vedla ke změnám celkového plánu řada činitelů:

- rozdíly mezi orientačními a konečnými plány a rozpočty předloženými mezinárodními organizacemi;
- úspory sjednané Evropskou komisí spojením různých činností mezinárodních organizací v rámci smluv, a tudíž snížením režijních nákladů;
- politický vývoj, který ovlivnil spolupráci a/nebo předpokládaný způsob provedení: v řadě zemí bylo zejména nutno revidovat předpokládané využití rozpočtové podpory;
- souhrnné náklady na vybrané projekty na základě výzvy k předkládání návrhů se obvykle odchylovaly od orientační částky o několik set tisíc eur;
- v případě několika zemí nebyly na základě výzvy k předkládání návrhů předloženy dostatečně kvalitní návrhy, aby bylo dosaženo orientační částky.

Obecně však byly změny celkového plánu omezené. Na konci prosince činily předpokládané změny 2,7 % u přídělů pro jednotlivé země a 3,0 % v případě změn způsobilých subjektů

³ Míra chudoby a skutečné potřeby obyvatelstva; vývoj cen potravin a potenciální sociální a ekonomický dopad (závislost na dovozu potravin; sociální zranitelnost a politická stabilita; makroekonomické dopady vývoje cen potravin); a schopnost země reagovat a provádět vhodná opatření (kapacita zemědělské výroby, odolnost vůči vnějším otřesům).

nebo způsobů provedení. To vede k celkové předpokládané změně ve výši 4,97 %⁴. Příloha 1 obsahuje srovnání mezi programováním v celkovém plánu a výhledem k prosinci 2009.

4. VYPRACOVÁVÁNÍ PROJEKTŮ A PROGRAMŮ A UZAVÍRÁNÍ SMLUV

Kvůli specifické povaze potravinového nástroje bylo třeba postupovat rychle. V rámci Komise byla zřízena zvláštní pracovní skupina s cílem urychlit vypracování projektů, uzavírání smluv a monitorování. Již při přípravě potravinového nástroje mimoto Evropská komise prostřednictvím pracovní skupiny OSN na nejvyšší úrovni vyzvala agentury OSN a Světovou banku, aby navrhly opatření, jež by bylo možno snadno rozšířit. Tyto návrhy tvořily první opatření, která byla předmětem podrobného rozpracování a jež byla za účelem projednání a schválení rozpočtovými orgány rozdělena do dvou skupin.

Dokumentace pro první skupinu projektů byla předložena na zasedání skupiny pro podporu kvality, které se uskutečnilo dne 15. ledna 2009, a posléze na zasedání Výboru nástroje pro rozvojovou spolupráci (NRS) dne 17. února 2009. První rozhodnutí o financování ve výši 313,9 milionu EUR bylo přijato dne 30. března 2009. Druhý „soubor opatření“ byl předložen skupině pro podporu kvality ve dnech 19. a 20. února 2009 a Výboru NRS dne 23. března 2009. Toto rozhodnutí o financování ve výši 393,8 milionu EUR bylo přijato dne 29. dubna 2009. Druhá skupina zahrnovala i „výzvu k předkládání návrhů“ s hodnotou ve výši 200 milionů EUR.

Třetí soubor opatření s hodnotou ve výši 121,95 milionu EUR byl Radě a Parlamentu předložen počátkem října. Rozhodnutí o financování bylo Evropskou komisí přijato dne 9. prosince 2009. Mezitím bylo vydáno samostatné rozhodnutí o programu podpory pro Tádžikistán s hodnotou ve výši 7,75 milionu EUR.

Rychlost procesu schvalování byla do značné míry výsledkem pružnosti Evropského parlamentu, jenž přijal zkrácené lhůty pro uplatnění svého práva na kontrolu navrhovaných opatření.

Vypracovávání projektů a programů financovaných v rámci potravinového nástroje bralo obecně v úvahu specifickou povahu nařízení, jež si vyžádala rychlé provedení, krátký časový rámec, koordinaci a zaměření na jeden či více ze tří typů způsobitelných činností v rámci nástroje. Proces vypracovávání se lišil podle zvoleného způsobu provádění:

- Projekty s mezinárodními organizacemi byly založeny na návrzích těchto organizací a podléhaly řadě kontrol a přezkumů (na úrovni delegací i ústředí).
- Projekty vzešlé z výzvy k předkládání návrhů byly založeny na návrzích, předložených nevládními organizacemi, soukromým sektorem a organizacemi jednotlivých členských států pro rozvoj, a využily informačních schůzek, které se uskutečnily v Bruselu a v příslušných zemích. Návrhy byly vypracovávány ve dvou fázích. Nejdříve byly předloženy stručné koncepční poznámky, které tvořily základ pro výzvu k předložení úplných návrhů, z nichž byla vybrána konečná skupina projektů.

⁴ Procentní změny týkající se přidělů pro jednotlivé země a způsobů provedení / subjektů se nesčítají, jelikož dochází k souběžným přesunům, jež by se neměly započítávat dvakrát.

- Programy rozpočtové podpory vyžadovaly, aby byl veden dialog s vládami přijímajících zemí, s ostatními rozvojovými partnery (včetně MMF a Světové banky), a v několika málo případech zahrnovaly zvláštní misi za účelem vypracování programu.
- Podpora na regionální úrovni v Africe zahrnovala zvláštní mise za účelem vypracování programu v západní a východní/jižní Africe; program očkování hospodářských zvířat v Africe vycházel z workshopu týkajícího se jeho vypracování.

Na výzvu k předkládání návrhů bylo předběžně vyčleněno 200 milionů EUR. Již po posouzení návrhů ve fázi koncepčních poznámek však bylo zřejmé, že z výzvy vzejde více kvalitních návrhů, než bude možno financovat z prostředků původně stanovených v rozpočtu. Následně byly přiděleny dodatečné finanční prostředky v celkové hodnotě 13,5 milionu EUR, aby bylo možno financovat další návrhy.

Na základě výzvy k předkládání návrhů bylo předloženo 800 koncepčních poznámek. Posléze bylo do dne 22. září 2009 na úplné žádosti rozpracováno 275 předběžně vybraných návrhů, přičemž po dokončení procesu hodnocení v říjnu 2009 byl grant udělen 131 z nich. Vysokou prioritu při posuzování návrhů měla relevantnost opatření pro cíle potravinového nástroje, jakož i potřeby dané země, přičemž kritérii při posuzování byla rovněž jejich možná účinnost, udržitelnost a proveditelnost ve stanoveném časovém rámci (v průměru 22 měsíců).

K uzavírání smluv pro 131 vybraných návrhů došlo ke konci roku 2009 spolu s vyplácením předběžných plateb. Hned počátkem roku 2010 bude následovat převedení prováděcích pravomocí na úroveň příslušných delegací EU. Úplný seznam vybraných návrhů je uveden v oddíle III průvodního dokumentu.

Ke 31. prosinci 2009 byly s mezinárodními organizacemi uzavřeny smlouvy o celkové výši téměř 510 milionů EUR (viz tabulka níže). Celková hodnota smluv v rámci potravinového nástroje na konci roku 2009 značně překročila 700 milionů EUR⁵. Platby k tomuto dni činily 456 milionů EUR, přičemž většina plateb se týkala projektů s mezinárodními organizacemi (325,2 milionu EUR), za nimiž následovaly projekty vzešlé z výzvy k předkládání návrhů (115 milionů EUR).

Hodnota smluv uzavřených s mezinárodními organizacemi k 31. prosinci 2009

Organizace	Hodnota smluv (v EUR)	Procentní podíl
FAO	215 352 085	42,2
Světová banka	100 950 000	19,8
Světový potravinový program	83 864 476	16,4
IFAD	31 682 272	6,2
UNRWA	39 700 000	7,8
UNDP	13 193 139	2,6

⁵ Smlouvy, jež byly alespoň podepsány Komisí.

UNICEF	11 229 000	2,2
Ostatní	14 000 000	2,8
Celkem	509 970 972	100,0

Pokud jde o tři oblasti způsobilých opatření pro podporu z potravinového nástroje, předběžně je jejich přibližné rozdělení⁶ následující:

Způsobilá opatření	Procento hodnoty projektů mezinárodních organizací
1 Opatření pro zlepšení přístupu k zemědělským vstupům a službám	40,4 %
2 Opatření týkající se záchranné sítě	36,4 %
3 Další opatření menšího rozsahu zaměřená na zvýšení produkce (včetně mikroúvěrů, infrastruktury, uskladnění, odborného vzdělávání)	23,2 %
Celkem	100 %

5. PROVÁDĚNÍ

Většina projektů prováděných mezinárodními organizacemi, které byly schváleny v rámci první a druhé skupiny, se dosud nachází v počátečních fázích provádění. Byly vytvořeny projektové týmy a případně řídicí výbory, vypracovány plány veřejných zakázek a provádí se cílený výběr příjemců. Informace o stavu projektů prováděných mezinárodními organizacemi jsou uvedeny v oddíle IV průvodního dokumentu. Ostatní projekty a programy byly schváleny teprve nedávno (na základě výzvy k předkládání návrhů a v rámci třetí skupiny), dosud tudíž nevedly ke skutečnému provádění.

Některé z projektů, které jsou od jara 2009 realizovány v partnerství s mezinárodními organizacemi, začaly přinášet výsledky a konkrétní výstupy. Je zajištěna distribuce osiv, hnojiv a zemědělského nářadí, fungují mechanismy záchranné sítě, provádí se posuzování zranitelnosti, je zajištěna odborná příprava k budování vnitrostátních kapacit a jsou posíleny koordinační mechanismy.

Řada projektů je prováděna v zemích zmítaných konflikty, v nichž je dosud závažným problémem bezpečnost, což může pokrok některých projektů nepříznivě ovlivnit (Somálsko, Srí Lanka a Pákistán). Problémy existují rovněž v zemích, jež byly postiženy přírodními pohromami (Filipíny, Bangladéš, Africký roh, Guatemala a Haiti).

⁶ Na základě informací o projektech s mezinárodními organizacemi.

Projekty jsou v možné míře integrovány a slad'ovány se stávajícími mechanismy koordinace dárců na úrovni jednotlivých zemí. Tyto mechanismy byly využity při přípravě projektů s cílem dosáhnout součinnosti s ostatními partnery. Opatření potravinového nástroje významně přispěla rovněž k posílení koordinace mezi agenturami OSN a ostatními vnitrostátními zúčastněnými stranami.

Evropská komise pravidelně využívá systém sledování zaměřeného na výsledky s cílem zajistit externí, nezávislou a objektivní zpětnou vazbu, pokud jde o výsledky projektů spolupráce. V rámci potravinového nástroje bylo vyhlášeno mezinárodní nabídkové řízení týkající se sledování zaměřeného na výsledky a posouzení kvality přibližně 120 projektů. Dalších 12 projektů bude monitorováno v rámci stávající smlouvy o sledování zaměřeném na výsledky v souvislosti s tematickými programy. V listopadu 2009 již týmy sledovaly projekty uskutečňované různými mezinárodními organizacemi v Libérii a na okupovaných palestinských územích.

6. PODPŮRNÁ OPATŘENÍ

Maximálně 2 % částky stanovené pro potravinový nástroj (tj. nejvýše 20 milionů EUR) lze použít na podpůrná opatření: zaměstnanci, kteří řídí uzavírání smluv, monitorování, audit a hodnocení; dále konzultace a studie na podporu provádění. To bylo základem pro nábor části pracovníků pracovní skupiny pro potravinový nástroj v Bruselu.

V zájmu posílení kapacity některých delegací EU s nedostatkem pracovníků nebo neexistujícími odděleními pro zajišťování potravin se u 21 delegací EU financují pracovní místa pro podporu v této oblasti. Úlohou dodatečných pracovníků je sledovat projekty potravinového nástroje (správa uzavírání smluv na projekty vzešlé z výzvy k předkládání návrhů, monitorování atd.). U šesti z těchto delegací byli přijati či jsou přijímáni místní pracovníci. V ostatních případech jsou přijímáni smluvní zaměstnanci, přičemž většina z nich již začala v delegacích pracovat.

Ze správních úvěrů potravinového nástroje již byla mimoto financována řada podpůrných konzultantů. Existují tři typy těchto konzultantů. Za prvé byli najati nezávislí zkušení odborníci pro posouzení koncepčních poznámek a úplných návrhů předložených na základě výzvy k předkládání návrhů, jelikož to je předpokladem objektivitu, pokud jde o kvalitu vybraných projektů. Za druhé, některé delegace, které neměly dostatečný počet pracovníků nebo se zabývaly řadou projektů (Libérie, Nepál, Tádžikistán), obdržely personální podporu (externí odborníci financovaní ze správních rozpočtů) pro projekty potravinového nástroje a/nebo k „překlenutí“ období do příchodu smluvních zaměstnanců. Za třetí byly financovány mise za účelem vypracování programů pro rozpočtovou podporu jednak v Togu a Bolívii a jednak v Africe.

Byla rovněž zadána řada studií na podporu provádění potravinového nástroje a další budou následovat. Tyto studie zahrnují: institucionální reakce systému OSN na celosvětovou krizi v souvislosti s cenami potravin a potravinový nástroj EU, studii o dotacích na dodávky vstupů, studii zabývající se posuzováním příjemců, studii o opatřeních záchranné sítě a studii o reakci na růst cen potravin v podobě zemědělských dodávek.

7. ZÁVĚR

Přijetí nařízení o potravinovém nástroji prokázalo schopnost EU jednat rychle a významně v reakci na problémy v oblasti zajišťování potravin v rozvojových zemích, které byly způsobeny kolísáním cen potravin v letech 2007–2008. Potravinový nástroj ve výši 1 miliardy EUR je dosud nejvýznamnějším dodatečným globálním příspěvkem k povzbuzení zemědělského rozvoje a k boji proti hladu od doby, kdy vrcholní představitelé G8 přislíbili v červenci 2008 v Tokiu svou podporu v tomto ohledu. Potravinový nástroj proto zajistil EU mezinárodní věrohodnost a zvýšil její vliv při jednáních o vymezení celosvětové správy zajišťování potravin. K účinnosti pomoci kladně přispěl specifický způsob, jakým je nástroj prováděn, a to zapojením řady agentur OSN a také dalších účastníků a navazováním na potřeby a plány jednotlivých zemí.

Po vstupu nařízení o potravinovém nástroji v platnost dne 1. ledna 2009 zajistila Evropská komise rychle a účinně jeho provádění. Programování využití finančních prostředků v podobě „celkového plánu“ bylo předloženo v únoru a kladné stanovisko Rady a Parlamentu bylo vydáno v dubnu. Ačkoliv byly následně provedeny určité poměrně nevýznamné změny, plán zůstává i nadále platný jako hlavní dokument pro provádění nástroje. Za podpory zvláštní pracovní skupiny v Komisi byla během prvních čtyř měsíců roku 2009 vypracována rozhodnutí o financování ve výši 707,7 milionu EUR. Spolu s rozhodnutími o financování, která byla přijata později v tomto roce, dosáhla celková hodnota rozhodnutí o financování výše 837,2 milionu EUR (v porovnání s cílem ve výši 820 milionů EUR), zatímco proplácení dosáhlo výše 456 milionů EUR. Do konce roku bylo s mezinárodními organizacemi, vládami jednotlivých zemí a nevládními organizacemi uzavřeno celkem přibližně 150 smluv a pokročily přípravy na předložení poslední skupiny rozhodnutí o financování ve výši 145,3 milionu EUR počátkem roku 2010. Provádění nařízení o potravinovém nástroji je proto plně v souladu s původním plánem a s rozpočtovými ustanoveními.

Provádění v prvních cílových zemích bylo zahájeno v polovině roku 2009; v posledních zemích začne být pomoc poskytována teprve počátkem roku 2010. Je proto ještě příliš brzy na posouzení účinků pomoci. Mezitím byl položen základ pro rozsáhlý rámec monitorování a hodnocení, jenž v několika příštích letech umožní vyvozovat ponaučení a posuzovat dopady.

Dosud přijatá opatření prokazují, že provádění potravinového nástroje postupuje náležitě. Existuje však řada problémů, jež mohou nepříznivě ovlivnit účinnost provádění. K těmto problémům patří potíže politické a/nebo bezpečnostní povahy v řadě cílových zemí a rovněž velmi krátká lhůta pro provedení projektů a programů, což vyžaduje, aby všichni provádějící partneři důsledně dodržovali požadované termíny dokončení činností, plánované na druhé pololetí roku 2011.

V souladu s nařízením předloží Komise do konce roku 2012 závěrečnou zprávu.